

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Изборног већа Филолошког факултета бр. 2937/1 од 14. октобра 2011, а у складу са чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србије и чланом 116 Статута Филолошког факултета, одређени смо у комисију за избор кандидата који су се јавили на конкурс за редовног професора за наставно-научну област Италијанистика, предмет Италијански језик. Част нам је поднети следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс се јавио један кандидат, др Мила Самарцић, ванредни професор на Катедри за Италијански језик и књижевност Филолошког факултета Универзитета у Београду.

I Основни биографски подаци

Мила Самарцић рођена је 1966. у Београду где је завршила основну школу и гимназију. На студије италијанског језика и књижевности Филолошког факултета у Београду уписала се 1984, а дипломирала је 1988. с просечном оценом 9,59, на дипломском испиту 9,75. Исте године уписала је постдипломске студије (смер Наука о језику) које је завршила 1991. одбраном магистарског рада („Конектори у савременом италијанском језику“; ментор проф. др Иван Клајн). У међувремену завршила је десетомесечне специјалистичке студије за наставнике италијанског језика на Универзитету „Данте Алигијери“ у Р. Калабрији (Италија). Похађала је курсеве за наставнике италијанског језика у Перуђи (1995) и Риму (2002), а током 2000. боравила је на римском универзитету Ла Сапијенца као стипендиста италијанске владе. Докторирала је на Филолошком факултету Универзитета у Београду 31. маја 2000. одбраном дисертације под насловом „Употреба и значење везника и везничких израза у италијанском језику“ (ментор проф. др Иван Клајн).

Др Мила Самарцић почела је да ради на Филолошком факултету Универзитета у Београду 15. фебруара 1989. у звању асистента-приправника за италијански језик, а од 1992. до 2000. у звању асистента. У овом раздобљу држала је вежбе из превођења, лексикологије и историје италијанског језика. У звање доцента за италијански језик изабрана је 2000, а у звање ванредног професора 2007. године. Држи предавања из Лексикологије италијанског језика, Теорије превођења и Превођења. Ангажована је и на докторским студијама на којима држи предмет Историја италијанске граматикографије. Од 1999. држи предавања из Синтаксе и Историје италијанског језика на Универзитету Црне Горе у својству гостујућег професора.

II Оцена резултата научног и истраживачког рада

Од избора у звање ванредног професора 2007. учествовала је на десет међународних конгреса на универзитетима у Италији, Швајцарској, Црној Гори, Македонији и Србији:

- **2007:** Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet u Nikšiću (međunarodni naučni skup „Evaluacija u nastavi jezika i književnosti“, 4.-5. oktobar 2007): *Studentski prevod između školskog i profesionalnog ocenjivanja*.
- **2008:** Međunarodna konferencija „Jezik struke. Teorija i praksa“, Društvo za strane jezike i književnosti, Beograd, 31. januar – 2. februar 2008: *Tekstualna tipologija i prevođenje: primer naučne proze i esejistike*.
- **2008:** Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet u Nikšiću (međunarodni naučni skup „Individualizacija i diferencijacija u nastavi jezika i književnosti“, 19.-20. juni 2008): *Individualizacija u nastavi prevođenja*.
- **2008:** Univerzitet u Bazelu (X Congresso Internazionale della Società Internazionale di Linguistica e Filologia Italiana, “Sintassi storica e sincronica dell’italiano. Subordinazione, coordinazione, giustapposizione”, 30. juni – 3. juli 2008): *La grammaticografia italiana all’inizio del Duemila: nuovi approcci alla sintassi del periodo*.
- **2009:** Univerzitet u Veroni (XLIII Congresso internazionale di studi della Società di Linguistica Italiana, “I luoghi della traduzione”, 24.-26. septembar 2009): *Tradurre saggistica italiana*.
- **2009:** Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet u Nikšiću (međunarodni naučni skup „Autonomija učenika i nastavnika u učenju i nastavi jezika i književnosti“, 1.-2. oktobar 2009): *Razvijanje autonomije studenata u sticanju prevodilačke kompetencije*.
- **2009:** Univerzitet u Skoplju, Filološki fakultet Blaže Koneski (međunarodni naučni skup „Italijanski jezik, književnost i kultura. 50 godina studija Italijanistike“, 29.-30. oktobar 2009): *Composti binominali fra l’arricchimento lessicale e l’economia sintattica*.
- **2009:** Treći međunarodni kongres primenjene lingvistike, Filozofski fakultet Novi Sad („Primenjena lingvistika danas između teorije i prakse“, 31. oktobar – 1. novembar 2009): *Dvoimeničke složenice (bez spojnog vokala) u italijanskom i srpskom jeziku*.
- **2010:** Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet u Nikšiću (međunarodni naučni skup „Stavovi promjena – promjena stavova“, 16.-17. septembar 2010): *Modeli tvorbe novih složenica u savremenoj italijanskoj štampi*.
- **2010:** Univerzitet u Napulju (XI Congresso Internazionale della Società Internazionale di Linguistica e Filologia Italiana, “La variazione nell’italiano e

nella sua storia. Varietà e varianti linguistiche e testuali”, 5-7. oktobar 2010):
Articolo di fondo fra schemi tradizionali e laboratorio linguistico.

Учешће на пројектима

Мила Самарцић активно је учествовала у неколико међународних научних пројеката, међу којима су:

- ICoN (Italian Culture on Network, у организацији конзорцијума италијанских универзитета);
- Tiorcas (Trasferimento, Innovazione ed Organizzazione nella Ricerca, nella Cultura, nell’Ambiente e nella Sanità; пројекат у сарадњи са Универзитетом Молизеа и Републиком Црном Гором у оквиру програма INTERREG Transfrontaliero Adriatico);
- билатерална научна сарадња између Републике Србије и Републике Словеније.

Др Мила Самарцић активан је члан угледних међународних и националних удружења: SILFI (Società internazionale di linguistica e filologia italiana), SLI (Società di linguistica italiana), Удружење наставника италијанског језика Србије, Друштво за примењену лингвистику Србије, Друштво за стране језике и књижевности Србије.

Поред наставног и научног рада, др Мила Самарцић се континуирано бавила и превођењем италијанских аутора, посветивши се у највећој мери превођењу есејистике и научне прозе.

Списак радова др Миле Самарцић објављених од избора у звање ванредног професора (15. маја 2007)

Од избора за ванредног професора на Филолошком факултету у Београду 2007. др Мила Самарцић је објавила следеће радове:

Монографија:

2011. *Pogled na reči.* Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.
P 13 – 5

Научни радови:

2007. *Nove uloge i položaj nastavnika na reformisanom univerzitetu.* U: J. Vučo (ur.), *Uloga nastavnika u savremenoj nastavi jezika.* Nikšić: Univerzitet Crne Gore, 163-168.
P 54 – 1

2007. *Mogućnosti prilagođavanja nastave teorijskih jezičkih disciplina zahtevima Zajedničkog evropskog okvira za žive jezike.* U: J. Vučo (ur.), *Savremene tendencije u nastavi jezika i književnosti.* Beograd: Filološki fakultet, 532-540.
P 54 – 1

2008. *Le lingue a contatto: italiano e serbo.* In V. Kilibarda e J. Vučo (a cura di), *Contesti adriatici. Studi di italianistica comparata.* Roma: Aracne, 145-163.
P 21 – 4

- 2008.** *Studentski prevod između školskog i profesionalnog ocenjivanja.* U: J. Vučo (ur.), *Evaluacija u nastavi jezika i književnosti.* Nikšić: Univerzitet Crne Gore, 133-144.
P 54 – 1
- 2008.** *Nuovi italianismi in serbo.* In E. Cresti, *Prospettive nello studio del lessico italiano.* Voll. 2. Firenze: Firenze University Press, 645-659.
P 21 – 4
- 2008.** *Kontrastivna analiza sintaksičkih struktura u funkciji prevođenja i didaktike prevođenja. Primenjena lingvistika.* Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije. Beograd, Novi Sad: Filološki fakultet, Filozofski fakultet, 205-214.
P 62 – 1, 5
- 2009.** *Tekstualna tipologija i prevođenje: primer naučne proze i esejistike.* U J. Vučo, A. Ignjačević i M. Mirić (ur.), *Jezik struke: teorija i praksa.* Beograd: Univerzitet u Beogradu, 208-218.
P 54 – 1
- 2009.** *Translation Universals and Text Typology.* U M. Knežević, A. Nikčević Batričević (ed.), *Reconsidering Conventions: Essays on Language and Literature.* Nikšić: Filozofski fakultet, 122-131.
P 22 – 2
- 2009.** *Individualizacija u nastavi prevođenja.* U J. Vučo i B. Milatović (ur.), *Individualizacija i diferencijacija u nastavi jezika i književnosti.* Nikšić: Filozofski fakultet, 262-270.
P 54 – 1
- 2009.** *L'uso dei connettivi testuali nel parlato.* In E. Burr (a cura di), *Tradizione e innovazione. Dall'italiano, lingua storica e funzionale, alle altre lingue.* Firenze: Franco Cesati, 125-135.
P 21 – 4
- 2009.** *La grammaticografia italiana all'inizio del Duemila: nuovi approcci alla sintassi del periodo.* In A. Ferrari (a cura di), *Sintassi storica e sincronica dell'italiano. Subordinazione, coordinazione, giustapposizione.* Firenze: Franco Cesati, 837-855.
P 21 – 4
- 2009.** *O tekstualnim i jezičkim problemima prevođenja savremene italijanske proze.* Anali Filološkog fakulteta, XXI tom. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 241-260.
P 62 – 1,5
- 2009.** *Konverzija u italijanskom jeziku.* Riječ. Časopis za nauku o jeziku i književnosti, Nova serija, 2. Nikšić: Filozofski fakultet, 79-90.
P 54 – 1
- 2009.** *Composti binominali fra l'arricchimento lessicale e l'economia sintattica.* Univerzitet u Skoplju, Filološki fakultet Blaže Koneski (rad saopšten na skupu međunarodnog značaja štampan u izvodu).
P 72 – 0,5
- 2010.** *Dvoimenične složenice (bez spojnog vokala) u italijanskom i srpskom jeziku.* *Primenjena lingvistika*, br. 10, 237-246.
P 62 – 1,5

2010. *Razvijanje autonomije studenata u sticanju prevodilačke kompetencije.* U J. Vučo i B. Milatović (ur.), *Autonomija učenika i nastavnika u nastavi jezika i književnosti.* Nikšić: Filozofski fakultet, 304-312.

P 54 – 1

2010. *Funzione segmentatrice del punto fermo nella nuova prosa giornalistica.* Italica Belgradensia. Beograd: Filološki fakultet, 97-107.

P 54 – 1

2011. *Modeli tvorbe novih složenica u savremenoj italijanskog štampi.* U J. Vučo i B. Milatović (ur.), *Stavovi promjena – promjena stavova.* Nikšić: Filozofski fakultet, 517-524

P 54 – 1

2011. *Tradurre saggistica italiana.* In S. Dal Maso (a cura di), *I luoghi della traduzione.* Roma: Bulzoni, 417-423.

P 21 – 4

2011. *Articolo di fondo fra schemi tradizionali e laboratorio linguistico* (potvrda o prijemu rada, urednik prof. Nicola De Blasi)

P 21 – 4

2011. *O promenama značenja reči u italijanskom jeziku* (potvrda o prijemu rada, urednik prof. dr Julijana Vučo)

P 54 – 1

Квантификација остварених резултата др Миле Самарцић од избора у звање ванредног професора показује да укупна вредност коефицијента компетентности, као и његова структура одговарају прописаним критеријумима за избор у звање редовног професора.

Радови у штампи:

- *Tendencije u razvoju savremene italijanske leksike.* Anali Filološkog fakulteta. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu
- *Composti binominali fra l'arricchimento lessicale e l'economia sintattica.* Skoplje: Univerzitet u Skoplju, Filološki fakultet Blaže Koneski
- *Cambiamenti semantici delle congiunzioni italiane (prospettiva diacronica).* Italica Belgradensia. Beograd: Filološki fakultet.

Рецензије:

- **2008.** Julijana Vučo, Saša Moderc, Zenica Raspor, *Elementi di grammatica italiana: esercizi.* Beograd-Nikšić: Filološki fakultet i Filozofski fakultet.
- **2011.** Recenzije radova s FIDa
- **2011.** Recenzije radova iz Zbornika za jezike i književnosti Filozofskog fakulteta u Novom Sadu

Преводи:

- Paolo Kverča, *Kosovo na klackalici.* Limes plus, 1, 2007, 53-66.
- Stefano Beni, *Priče iz kafića,* Plato, Beograd 2007 (s Mirelom Radosavljević, Aleksandrom Levijem i Dušicom Todorović Lakava)

- Elena Kostjuković, *Zašto Italijani vole da pričaju o jelu*, Paideia, Beograd, 2007, 153-166, 393-408 (s grupom prevodilaca)

У прилогу се налази целокупна библиографија кандидаткиње.

Кратак опис изабраних радова објављених од последњег избора

Монографија *Поглед на речи* (2011; рецензенти: академик Иван Клајн, проф. др Јулијана Вучо и проф. др Ненад Крстић)

Монографија др Миле Самарцић „Поглед на речи“ оригинално је дело које веома исцрпно и критички зрело описује све појаве везане за лексички систем италијанског језика. Монографија од 274 странице састоји се из пет поглавља у којима се исцрпно, научно засновано на најсавременијим становиштима и достигнућима италијанске и светске лингвистике, а посебно лексикологије, јасним језиком и живим стилем из кога извиру истраживачка радозналост и прецизност ауторке, свеобухватно обрађују проблеми везани за италијански лексички систем.

У веома информативном уводу ауторка говори о великим променама у структури италијанског језика који се окренуо „потребама новог друштва и новим комуникативним ситуацијама“, да је „писани језик у извесној мери изгубио свој доминантно књижевни карактер поједностављивањем реченичних структура и увођењем речи и облика из говорног језика“, док су се промене у говорном језику очитовале постепеним преовлађивањем регионалних варијетета над дијалектима. Ауторка преноси забринутост стручњака и лаика за најезду англицизама која је карактеристична за савремени италијански језик, али и за већину европских језика, па и српски, објашњавајући такву бригу вековним, али успешним, процесом којим је италијански језик постао део идентитета италијанске нације, те је страх од угрожавања овог заједничког добра тиме већи. О овој појави као и о сличним историјским упливима нпр. француског језика у ранијим историјским моментима ауторка говори минуциозном анализом, своје ставове поткрепљује детаљним подацима, посматрајући феномен на критички начин и постављајући га у историјски контекст развоја сличних утицаја на остале језике, критички релативизујући општи проблем језичког позајмљивања.

На узорно систематичан и јасан начин др Мила Самарцић детаљно, суверено и сигурном руком проводи читаоца кроз све области италијанске лексикологије. У првом поглављу говори о *Италијанској лексици између традиције и иновације, о лексикологији, лексици и речима*, дефинишући област, термине и односе у овој области у одељцима о лексици и лексемама, обиму лексике, лексици и речнику, лексици и граматички и класификацији речи. Ауторка затим дефинише лексички састав италијанског језика, указује на народне речи, латинизме и грецизме. Следи поглавље о позајмљеницама у коме разматра проблеме везане за прилагођење и неприлагођене позајмљенице, позајмљенице из нужде и позајмљенице из луксуза и калкове. Наставља са дефинисањем семантике позајмљеница, морфолошког прилагођавања позајмљеница, одређивањем рода неадаптираних позајмљеница, множином неадаптираних позајмљеница, упознаје читаоце са облицима члана уз неадаптиране позајмљенице и творбом нових речи из позајмљеница. Др Самарцић продубљује систематску обраду лексичких појава у италијанском језику

хронолошким прегледом прилива позајмљеница, детаљно илуструјући бројним примерима германизме, арабизме, галицизме, позајмљенице из шпанског и португалског, англицизме, позајмљенице из словенских језика, унутрашње позајмљенице и уврежене и пролазне позајмљенице.

Друго, најобимније поглавље монографије др Самарџић, посвећено је лексичкој морфологији и обухвата проблеме *Творбе речи у италијанском језику* у које спадају лексичка морфологија, деривација, суфиксација, префиксација, парасинтетички облици, слагање, неокласичне сложенице, посебни облици слагања, конгломерати, двоименичке јукстапозиције, сливенице и вишечлане лексичке јединице. Ауторка упознаје читаоца с бројним случајевима конверзије у италијанском језику: конверзије глагола, придева, бројева, заменица, прилога и осталих категорија речи у именице, с попридевљењем глагола, именица и прилога, конверзијом у предлоге, адвербијализацијом придева и конверзијом у узвике. Ауторка ово поглавље наставља разматрањем проблема деривације и суфиксације, започињући га творбом именица суфиксацијом. Нижу се детаљне дескрипције и илустрације творбе именица које означавају вршиоца радње, места, средство, количину и збирне именице, научне термине, апстрактне именице и именице изведене из глагола. Следи творба придева суфиксацијом, и то придева изведених из именица, придева, глагола и творба географских имена; глагола, и то глагола изведених из именица и придева из глагола. Творба речи субјективне процене обухвата деминутиве, аугментативе и пејоративе. Појаве деривације и префиксације обухватају творбу именица и придева префиксацијом. У овом одељку ауторка, др Мила Самарџић, врши класификацију префикса за творбу именица и придева с просторном и временском вредношћу и оних с квалитативном вредношћу, док глаголски префикси обухватају парасинтетичке творенице, слагање, домаће сложенице с глаголском и именском основом, учене (неокласичне) и остале сложенице, конгломерате, двоименичке јукстапозиције, сливенице, вишечлане лексичке јединице. Мила Самарџић завршава други део научне монографије увек изазовним и сложеним проблемом скраћеница, словних скраћеница и скраћених именица, ономотопеја и полирематских израза.

Трећи део књиге „Поглед на речи“ посвећен је *Лексичкој семантици*. Ово поглавље отвара се дискусијом о парадигматским лексичким односима и дефинише и илуструје језичке појаве као што су синонимија, антонимија, хипонимија и хиперонимија, меронимија и холонимија, полисемија и хомонимија.

У оквиру одељка посвећеног промени значења речи, др Мила Самарџић нас упућује у метафору у италијанском језику, метонимију и синегдоху и антономазију. Настављајући да дефинише семантичке појаве и категорије, ауторка се посвећује односима у значењу, лексичким породицама и семантичким пољима, паронимији, синтагматским лексичким односима, колокацијама и селекционим рестрикцијама.

Четврто поглавље своје монографије, др Мила Самарџић посматра кроз појаве из социјалног контекста. Иза наслова поглавља *Речи и друштво* следе експликације италијанских архаизама, лексичких варијетета, функционално-контекстуалних, географских и друштвених варијетета, затим примери и дефиниције језика и нивоа образовања, жаргона и језика младих.

Пето поглавље, *Речници италијанског језика* посебно је драгоцену читаоцима који припадају бројној групи студената и младих истраживача

италијанског језика, али ће бити и од изузетне помоћи свима који се баве или користе италијански језик као вехиколарни у свом послу или се баве превођењем. Проф. др Самарцић је протумачила, описала и понудила, уз бројне илустрације из значајних италијанских савремених и, у историјски развојном смислу, незаобилазних речника, примере употребе свих врста речничке литературе. Ово поглавље отвара историјом италијанских речника и италијанском лексикографијом у двадесетом веку. Следе веома корисни и информативни редови у којима описује структуру и значај лексикографских дела каква су општи једнотомни речник, историјски речник, енциклопедијски речник, етимолошки речник, речник синонима, обратни речник, фреквенцијски речник, конкорданције, електронска издања речника, затим детаљно описује структуру речника, структуру одреднице и, као искусан и професор и врстан преводилац, не заборавља детаљне, исцрпне и веома корисне информације о употреби речника.

Др Мила Самарцић своју монографију заокружује богатом библиографијом која обухвата готово целокупну литературу и сва референтна дела из италијанске и српске лексикологије, као и изузетно богату библиографију од преко 80 речника навођених у тексту, потврђујући тако изванредно познавање материје, дуготрајно и стрпљиво истраживачко прегнуће и велики труд уложен у стварање овог дела. На крају дела налази се садржај и списак скраћеница и симбола.

Резултати овог модерно конципираног истраживања, спроведеног на богатој фактографији и са сувереним познавањем релевантне литературе, имају неоспоран значај за развој италијанске лексикографије јер у целини представљају све савремене појаве у лексичком систему италијанског језика, дајући потпуну слику овог богатог и разгранатог система. Ово дело др Миле Самарцић поседује посебан, пионирски значај у нашој средини као прва, савремена, свеобухватна расправа на српском језику о савременим проблемима италијанског лексичког система, које постаје незаобилазна полазна литература за сваког ко намерава да се упусти у изучавање италијанског језика, а референтна узорна одредница за истраживаче у овој области.

Научни радови

Од двадесетак радова објављених у последње четири године задржаћемо се на неколико које сматрамо најрепрезентативнијим и најзначајнијим у богатом опусу др Самарцић. Они јасно и недвосмислено илуструју области истраживања којима се др Мила Самарцић посветила током овог раздобља (лексикологија и синтакса италијанског језика, традуктологија, текстуална лингвистика). Сматрамо да је неопходно истаћи веома значајан податак да је већина радова проф. др Самарцић објављена у најистакнутијим публикацијама у области италијанске лингвистике у Италији и у свету.

2011. *Articolo di fondo fra schemi tradizionali e laboratorio linguistico.* Ово истраживање засновано је на претпоставци да је италијански уводник један од најсложенијих облика савремене италијанске прозе. Овај тип текста садржи нека до сада занемаривана својства која се односе на лексику, синтаксу и интерпункцију. Из ауторкине анализе извршене на узорку сачињеном од уводника угледних италијанских аутора изводи се закључак да је уводник веома плодан терен за

језичке иновације и творбу речи, односно неисцрпан извор неологизама и okazaционализама. Реч је углавном о кованицама, сложеницама (двоименичким: домаћим, мешовитим и страним) које још нису присутне у италијанским речницима. Осим иновација у лексици, уводник поседује опречна синтактичка својства која се крећу од крајње комплексне текстуалне и реченичне архитектуре (с дугим сложеним реченицама с мноштвом степена зависности) до примера синтактичке парцелације која се остварује посебном употребом тачке. Знацима интерпункције поврен је задатак цепања традиционалних сложених структура у екстремну паратаксу. Овакво синтактичко уситњавање, као и конотативна употреба интерпункције у основи су ове врсте прозе чији је циљ да остави дубок утисак. Ауторка, међутим, проналази корене ове модерне појаве у синтактичким моделима књижевне прозе 14. века и ту тезу поткрепљује примерима. Циљ рада био је да, с једне стране, докаже да овај тип текста наставља еволутивни ток традиционалне италијанске реченице, а с друге стране показује изузетну флексибилност превасходно у погледу лексичких иновација.

2011. *Tradurre saggistica italiana.* Мила Самарџић се у овом раду бави проблематиком превођења италијанског есеја. Она полази од текстуалне припадности есеја и заснована је на претпоставци да есеј није ни прави књижевни текст (не припада ни приповедачкој прози ни поезији) а, с друге стране, ни стручни текст, по правилу лишен експресивности или естетске компоненте (које одликују есеј). Иако се бави темама које се тичу неког организованог знања (филозофија, књижевност, лингвистика, традуктологија, социологија, историја итд.), есеј често поседује отменост излагања која заобилази све оне неопходне инструменте (цитате или интертекстуална упућивања) својствене науном чланку и не нуди најновија открића већ нека општа размишљања. С друге стране, есеј може садржати мноштво имплицитних конотативних упућивања и цитата. Сва ова и још нека друга својства есеја чине правим преводачким изазовом. Задатак преводиоца је још тежи имајући у виду чињеницу да есеј, веома често, поседује све три основне текстуалне функције (експресивну, информативну и вокативну) од којих је потребно утврдити ону доминантну. Имајући у виду његов мултифункционални карактер, преводилац се налази пред императивом да сачува и формалну и експресивну и садржинску верност италијанског есеја. Суочава се с проблемима веома компликоване синтаксе често без еквивалента у циљном језику, терминологије одређене области, препознавања имплицитних цитата и задржавања естетске димензије изворног текста. Преводилац прибегава преводачким универзалијама које, међутим, нису довољне за решавања свих проблема садржаних у италијанском есеју. У истраживању су анализирани примери из савремене италијанске есејистике, а циљ је био да се докаже да је превођење италијанског есеја најсложенији и захтевнији вид превеђења италијанских текстова јер обухвата проблеме који се односе и на књижевно и на стручно превођење.

2009. *La grammaticografia italiana all'inizio del Duemila: nuovi approcci alla sintassi del periodo.* Циљ овог истраживања јесте да представи доприносе и новине у савременој италијанској граматикографији (с краја 20. и почетка 21. века) у поређењу с неким старијим граматикама (из првих осам деценија 20. века). Анализа

се односи на приступ синтакси италијанске сложене реченице. Истраживање је спроведено на основу следећих мерила: простора додењеног сложеној реченици у односу на остале граматичке категорије; примере (измишљене или оригиналне); терминологију, таксономије, присуство вежбања; дијахронијских и дијафазичких напомена; кориснике; различите аспекте функционалне лексике. Анализа спроведена помоћу мултидимензионалног скалирања показује две групација италијанских граматика у две димензије (традиција/иновација и мноштво/мало примера). Граматике из прве групације, које се обично сматрају најиновативнијим (Салви, Ванели; Ренци), упркос различитим циљевима и приступима, показују највише сличности с Моретијевом граматиком. С друге стране, потврђена је традиционална поставка друге групације (Палаци; Гојданич; Батаља; Серијани, Дела Вале, Патота; Дардано, Трифоне). Посебан случај представља Серијани који се истиче обиљем размотрених примера, док се Андрона налази на крајњој тачки друге групације, показујући мало сличности са осталим граматикама, вероватно због веома мало простора и информација посвећених синтакси сложене реченице.

2009. *Translation Universals and Text Typology.* У овом раду ауторка се бави проблематиком преводилачких универзалија у односу на текстуалну типологију, односно посебне видове текстуалне реализације. Преводилачке универзалије су једна од тема о којој се највише дискутује у савременим преводилачким студијама у покушају откривања општих законитости у превођењу, независних у односу на појединачне преводе. Предложене преводилачке универзалије су: појашњење (ширење изворних структура убацивањем делова текста који не постоје у изворнику); поједностављивање (синтактичке трансформације, веома често замењивање сложених мање сложеним структурама или ретких структура фреквентнијим структурама); дотеривање (елиминисање понављања, замењивање лексема који се у изворнику понављају заменицама, синонимима, хиперонимима у циљном тексту). С друге стране, утврђивање типа текста је од великог значаја за превођење. Иако је сваки текст у многим елементима јединствен и као такав изискује различите преводилачке приступе и стратегије, ипак се између текстова могу утврдити одређене сличности и везе. Због те чињенице, текстови за превођење типолошки се групишу, а пред сваким типом текста преводилац се опредељује за одређену преводилачку стратегију. У овом раду ауторка испитује везу између универзалија и текстуалне типологије у циљу проналажења општих појава у превођењу одређеног типа текста и евентуалних правила заснованих на разликама и сличностима између текстова.

2009. *L'uso dei connettivi testuali nel parlato.* Врста конектора који су обрађени у овом раду припада говорном језику. Ауторка рада суочила се с проблемом анализе ових текстуалних елемената из дијахронијске перспективе с обзиром на недостатак одговарајућих докумената. Стога је одлучила да истраживање заснује на писаним изворима, посебно оним деловима текста – дијалозима – који би могли поседовати нека од својстава говорног језика, свесна ипак ограничења које намећу књижевни језик и писана форма. Истраживањем је утврђено присуство реторичких формулација својствених писаном језику, али које воде порекло управо из говора. Анализом најранијих дела италијанске књижевности, потврђена је претпоставка о коришћењу

ових прагматичких елемената у циљу приближавања елемената текста говорном језику.

2008. *Le lingue a contatto: italiano e serbo.* У овом раду Мила Самарџић бави се једним од средстава језичког богаћења – посуђеницама. Појава посуђивања речи остварује се захваљујући ванјезичким чиниоцима као што су територијална блискост, политички догађаји, ратови, миграције, културна и економска размена. Као велики језик културе, језик земље у коју сваке године долази на десетине милиона туриста, језик који се везује за велике етничке заједнице италијанског порекла и језик економски снажне земље, италијански је у многим историјским раздобљима значајно утицао на лексичку мноштва језика. У српском језику присуство италијанизама је натпросечно захваљујући веома блиским и различитим контактима између две обале Јадранског мора који трају неколико векова и одражавају се највише у словенским наречјима и дијалектима на јадранској обали али, у новије време, и у унутрашњости Балкана.

2008. *Nuovi italianismi in serbo.* Ауторка се у овом раду бави присуством нових италијанизама у српском језику. Наиме, од шездесетих година 20. века забележен је нови значајнији прилив ових туђица (пored оних традиционалних, венецијанизама и тосканизама, и културних, односно европеизама). Нови италијанизми нису забележени само у стандардном српском језику већ и у језику младих, као и језику спорта, гастрономије, моде и пословања. Појава се не односи само на нове речи већ и на лексичку морфологију, као и проблеме транскрипције и изговора.

III Оцена резултата у обезбеђивању научно-наставног подмлатка

Др Мила Самарџић велики део својих академских активности посвећује континуираном и истрајном раду са научним подмлатком. Била је ментор и члан комисије у изради већег броја магистарских и докторских дисертација:

Докторске дисертације:

- Драгана Дробњак, *Књижевни термини француског и италијанског порекла у српском језику*, одбрањена 16.06.2008. на Филозофском факултету у Новом Саду (члан комисије)
- Данијела Ђоровић, *Италијански као језик струке на хуманистичким студијама*, одбрањена 18.05.2010. на Филолошком факултету Универзитета у Београду (члан комисије)
- Радмила Лазаревић, *Лексичко-семантичко поље боја у италијанском и српском језику*. Одобрена тема за израду на Филолошком факултету Универзитета у Београду (ментор)
- Драгана Радојевић, *Контрастивна анализа предлошких конструкција у италијанском и надежног система у српском језику*. Одобрена тема за израду на Филолошком факултету Универзитета у Београду (ментор)
- Наташа Матејић, *Исказивање будућности глаголским облицима и конструкцијама у италијанском и српском језику*. Одобрена тема за израду на Филолошком факултету Универзитета у Београду (ментор)

- Деја Пилетић, *Превођење на универзитетским студијама Италијанског језика и књижевности: од школског превода ка стицању преводилачке компетенције*. Одобрена тема за израду на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе (ментор)
- Цвијета Брајичић, *Италијанизми у језику Петра I Петровића, Петра II Петровића и Стефана Митрова Љубише*. Одобрена тема за израду на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе (ментор)

Магистарске тезе (ментор)

- Деја Пилетић, *Граматичке и стилистичке особине језика наслова у италијанској штампи* (одбрањен 2008. на Филолошком факултету Универзитета у Београду).
- Гордана Бојичић, *Језичка својства италијанске телевизијске и новинске рекламе* (одбрањен 2008. на Филолошком факултету Универзитета у Београду).
- Александар Трпчевски, *Функција полисемије у структури лексичког система италијанског језика* (одбрањен 2008. на Филолошком факултету Универзитета у Београду).
- Цвијета Брајичић, *Развој младалачког језика у Италији* (одбрањен 2009. на Филолошком факултету Универзитета у Београду).
- Марија Рунић, *Усвајање граматичких структура и нивои европског заједничког оквира: пример италијанског члана* (одбрањен 2009. на Филолошком факултету Универзитета у Београду).
- Члан комисије за одобрење и одбрану магистарских радова (Радмила Лазаревић, Наташа Матејић)

IV Оцена резултата педагошког рада

Кандидаткиња остварује изванредне резултате у раду са студентима на основним, мастер и докторским студијама. Подстиче студенте на активно учешће у наставном процесу, одржава са студентима колегијални и саветодавни контакт. Узорно организује своје курсеве и одржава сталну комуникацију са студентима. Саветује и препорукама помаже студентима у њиховим настојањима да остваре стипендије за усавршавање у Италији и другим земљама. Руководилац је бројних мастер и докторских теза.

V Оцена о ангажовању у развоју наставе и других делатности високошколске установе

Проф. др Мила Самарцић била је члан бројних комисија на Филолошком факултету које су се бавиле редовним академским и другим областима везаним за развој наставе. Активно је учествовала у реформи студијских програма, а посебан

допринос дала је креирању новог језичког дела курикулума студија италијанистике. Др Мила Самарцић је омиљена и пожртвована колегиница чија се поузданост и људскост показала као сигуран чинилац стабилности у бројним битним тренуцима у развоју Факултета и Катедре за италијанистику.

VI ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Из свега наведеног закључујемо да је проф. др Самарцић испунила све законом предвиђене услове за избор у највише наставничко звање. Од избора за ванредног професора др Мила Самарцић наставила је свој научни и наставни рад учешћем на међународним скуповима, објављивањем радова у угледним светским публикацијама, посвећеношћу усавршавања млађих колега. На основу неспорног научног доприноса, академских активности и одличних резултата педагошког рада, Комисија са изразитим задовољством предлаже Изборном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да утврди предлог за избор др Миле Самарцић у звање редовног професора за наставно-научну област Италијанистика, предмет Италијански језик.

У Београду, 18. новембра 2011.

КОМИСИЈА:

Др Јулијана Вучо, ред. проф.

Др Иван Клајн, ред. проф.

Др Жељко Ђурић, ред. проф.

Додатак: кумулативна библиографија кандидаткиње

Књиге:

- **2001** (sa Sašom Modercom). *Lecture, analisi, traduzioni*. Nikšić: Filozofski fakultet.
- **2003**. *Sintaksa i semantika veznika. Razvoj vezničkog sistema u italijanskom jeziku*. Beograd: Filološki fakultet.
- **2005** (s Julijanom Vučo e Sašom Modercom). *Il nostro adriatico. Corso multimediale di lingua italiana*. Italian Culture on the Net. Виртуелно издање
- **2005** (sa Sašom Modercom). *Lecture, analisi, traduzioni*. Nikšić: Filozofski fakultet. (drugo izdanje)
- **2006**. *Od rečenice do teksta. Uvod u sintaksu italijanske složene rečenice*. Podgorica: Univerzitet Crne Gore.
- **2011**. *Pogled na reči*. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

Научни радови:

- **1991**. *Su alcune particolarità dei dialetti della Calabria meridionale*. „Uporedna istraživanja”, 3, Godišnjak Instituta za književnost i umetnost, 14, Beograd, 463-468.
- **1995**. *Una proposta per la tassonomia dei connettivi testuali in italiano*. “Italice Belgradensia”, 4, 67-79.
- **1998**. *I valori della congiunzione “perché” nell’italiano antico*, “Sintassi storica”, Società di linguistica italiana, 39, Roma: Bulzoni, 235-246.
- **1999**. *Pragmatički konektori u savremenom italijanskom jeziku*, „Riječ”, V/1-2, 41-53.
- **2001**. *Tekstualni konektori u savremenom italijanskom jeziku*. „Anali”, Beograd: Filološki fakultet.
- **2001**. *Cambiamenti semantici delle congiunzioni causali di origine temporale (prospettiva diacronica)*. “Semantica e lessicologia storiche”, Società di linguistica italiana, 42, Roma: Bulzoni, 297-314.
- **2003** (s Julijanom Vučo). *Di alcune innovazioni del linguaggio giornalistico – cronaca di guerra*. Italia linguistica anno mille. Italia linguistica anno duemila, Società di linguistica italiana, 45, Roma: Bulzoni, 357-370.
- **2004**. *Aspetti della coesione testuale nel Decameron (ruolo della congiunzioni e nessi relativi)*, in *Generi, Architetture e forme testuali*. Atti del VII Convegno SILFI (a cura di Paolo D’Achille), volume II, Firenze: Franco Cesati, 537-558.
- **2004** (s Julijanom Vučo). *Studije italijanskog jezika na reformisanom univerzitetu*, Nastava jezika u reformi obrazovanja, Nikšić: Univerzitet Crne Gore, pp. 60-75.
- **2005**. *La congiunzione CHE nella prospettiva testuale e diacronica: un caso unico nel sistema congiunzionale italiano*. Italice Belgradensia, numero speciale, Studi in onore di Nikša Stipčević, Beograd, 233-254.
- **2006**. *Predlozi za inovacije u nastavi teorijskih predmeta na filološkim studijama (primer sintakse italijanskog jezika)*. U: J. Vučo (priredila), *Filološke studije na reformisanom univerzitetu*, Nikšić: Univerzitet Crne Gore, 21-33.

- 2007. *Nove uloge i položaj nastavnika na reformisanom univerzitetu*. U: J. Vučo (ur.), *Uloga nastavnika u savremenoj nastavi jezika*. Nikšić: Univerzitet Crne Gore, 163-168.
- 2007. *Mogućnosti prilagođavanja nastave teorijskih jezičkih disciplina zahtevima Zajedničkog evropskog okvira za žive jezike*. U: J. Vučo (ur.), *Savremene tendencije u nastavi jezika i književnosti*. Beograd: Filološki fakultet, 532-540.
- 2008. *Le lingue a contatto: italiano e serbo*. In V. Kilibarda e J. Vučo (a cura di), *Contesti adriatici. Studi di italianistica comparata*. Roma: Aracne, 145-163.
- 2008. *Studentski prevod između školskog i profesionalnog ocenjivanja*. U: J. Vučo (ur.), *Evaluacija u nastavi jezika i književnosti*. Nikšić: Univerzitet Crne Gore, 133-144.
- 2008. *Nuovi italianismi in serbo*. In E. Cresti, *Prospettive nello studio del lessico italiano*. Voll. 2. Firenze: Firenze University Press, 645-659.
- 2008. *Kontrastivna analiza sintaksičkih struktura u funkciji prevođenja i didaktike prevođenja. Primenjena lingvistika*. Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije. Beograd, Novi Sad: Filološki fakultet, Filozofski fakultet, 205-214.
- 2009. *Tekstualna tipologija i prevođenje: primer naučne proze i esejistike*. U J. Vučo, A. Ignjačević i M. Mirić (ur.), *Jezik struke: teorija i praksa*. Beograd: Univerzitet u Beogradu, 208-218.
- 2009. *Translation Universals and Text Typology*. U M. Knežević, A. Nikčević Batričević (ed.), *Reconsidering Conventions: Essays on Language and Literature*. Nikšić: Filozofski fakultet, 122-131.
- 2009. *Individualizacija u nastavi prevođenja*. U J. Vučo i B. Milatović (ur.), *Individualizacija i diferencijacija u nastavi jezika i književnosti*. Nikšić: Filozofski fakultet, 262-270.
- 2009. *L'uso dei connettivi testuali nel parlato*. In E. Burr (a cura di), *Tradizione e innovazione. Dall'italiano, lingua storica e funzionale, alle altre lingue*. Firenze: Franco Cesati, 125-135.
- 2009. *La grammaticografia italiana all'inizio del Duemila: nuovi approcci alla sintassi del periodo*. In A. Ferrari (a cura di), *Sintassi storica e sincronica dell'italiano. Subordinazione, coordinazione, giustapposizione*. Firenze: Franco Cesati, 837-855.
- 2009. *O tekstualnim i jezičkim problemima prevođenja savremene italijanske proze*. Anali Filološkog fakulteta, XXI tom. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 241-260.
- 2009. *Konverzija u italijanskom jeziku*. Riječ. Časopis za nauku o jeziku i književnosti, Nova serija, 2. Nikšić: Filozofski fakultet, 79-90.
- 2009. *Composti binominali fra l'arricchimento lessicale e l'economia sintattica*. Univerzitet u Skoplju, Filološki fakultet Blaže Koneski (rad saopšten na skupu međunarodnog značaja štampan u izvodu).
- 2010. *Dvoimenične složenice (bez spojnog vokala) u italijanskom i srpskom jeziku*. *Primenjena lingvistika*, br. 10, 237-246.

- 2010. *Razvijanje autonomije studenata u sticanju prevodilačke kompetencije*. U J. Vučo i B. Milatović (ur.), *Autonomija učenika i nastavnika u nastavi jezika i književnosti*. Nikšić: Filozofski fakultet, 304-312.
- 2010. *Funzione segmentatrice del punto fermo nella nuova prosa giornalistica*. Italica Belgradensia. Beograd: Filološki fakultet, 97-107.
- 2011. *Modeli tvorbe novih složenica u savremenoj italijanskog štampi*. U J. Vučo i B. Milatović (ur.), *Stavovi promjena – promjena stavova*. Nikšić: Filozofski fakultet, 517-524.
- 2011. *Tradurre saggistica italiana*. In S. Dal Maso (a cura di), *I luoghi della traduzione*. Roma: Bulzoni, 417-423.
- 2011. *Articolo di fondo fra schemi tradizionali e laboratorio linguistico* (potvrda o prijemu rada, urednik prof. Nicola De Blasi)
- 2011. *O promenama značenja reči u italijanskom jeziku* (potvrda o prijemu rada, urednik prof. dr Julijana Vučo)

Prevodi:

- Dovani Gocini, *Istorija novinarstva*, Clio, Beograd 2001.
- Enio Remondino, *Televizija ide u rat*, Clio, Beograd 2002. *Prevod i redakcija prevoda studenata i saradnika Katedre za italijanski jezik i književnost*.
- *Likovi baroka* (priredio Rozario Vilari), Clio, Beograd 2004.
- Đulio Feroni, *Istorija italijanske književnosti*, II, CID, Podgorica 2005, 5-175
- *Likovi starog Egipta* (priredio Serđo Donadoni), Clio, Beograd 2005.
- Đuzepe Zakarija, *Islamski preporod Bosne*. Limes plus, specijalni broj 2005: 51-57.
- Paolo Kverča, *Da li će Crna Gora 2006. postati nezavisna Država*. Limes plus, specijalni broj 2005: 93-100.
- Miodrag Lekić, *Racingerov Balkan*. Limes plus, specijalni broj 2005, 153-158.
- Đani Valente, *Nemačka nije iznad svega*. Limes plus, 2-3, 2006, 73-77.
- Paolo Nazo, *Izazov pentakostalaca*. Limes plus, 2-3, 2006, 89-97.
- *Likovi doba prosvetljenosti* (priredio Mišel Vovel), Clio, Beograd 2006.
- *Likovi starog Rima* (priredio Andrea Đardina), Clio, Beograd 2006.
- Paolo Kverča, *Kosovo na klackalici*. Limes plus, 1, 2007, 53-66.
- Stefano Beni, *Priče iz kafića, Plato*, Beograd 2007.
- Elena Kostjukovič, *Zašto Italijani vole da pričaju o jelu*, Paideia, Beograd, 2007, 153-166, 393-408.

Рецензије уџбеника и научних радова:

- *Udžbenik u nastavi stranih jezika*, Zbornik radova, Univerzitet Crne Gore, Nikšić 2003.
- Udžbenički komplet za prvi razred osnovne škole *Insieme 1*, autori Julijana Vučo i Saša Moderc, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 2003.
- Udžbenički komplet za drugi razred osnovne škole *Insieme 2*, autori Julijana Vučo i Saša Moderc, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 2004.

- *Gramatika italijanskog jezika*, autor Saša Moderc, Udruženje nastavnika italijanskog jezika Srbije, Beograd 2005.
- Udžbenički komplet za treći razred osnovne škole *Insieme 2*, autori Julijana Vučo i Saša Moderc, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 2005.
- *Gramatika italijanskog jezika*, autor Saša Moderc, Beograd 2006.
- ***Elementi di grammatica italiana: esercizi***, autori **Julijana Vučo, Saša Moderc, Zenica Raspor**, Beograd-Nikšić 2008.
- **Recenzije radova za zbornik FID**
- **Recenzije za Zbornik za jezike i književnosti Filozofskog fakulteta u Novom Sadu**